

**A MORGÓ-PATAK VÍZGYŰJTŐ TERÜLETÉNEK
BOTANIKAI VIZSGÁLATA**

Készítette:
Pintér Balázs
Penksza Károly
PenXiuM Bt

2003

Bevezetés és célkitűzés

A megbízó által kijelölt terület botanikai értékeinek feltárása. A terület jövőbeli fejlesztési tervezése során a növénytan értékek megőrzésének lehetőségei.

Anyag és módszer

A terület bejárása 2003-ban történt. A területbejárás során lehetőség szerint minden faj felsorolásra került, illetve a jellemző növényfajokat is feljegyeztük.

A fajok feljegyzésekor megkülönböztetett figyelmet fordítottunk a hazai legveszélyesebb gyomnövények előfordulására és mennyiségére is. Ezek a fajok Hunyadi (1988) szerint a következők (**a fajlistában ezeket külön jelöltük**):

1. *Echinochloa crus-galli* (közönséges kakaslábfű)
2. *Convolvulus arvensis* (apró szulák)
3. *Chenopodium album* (fehér libatop)
4. *Setaria glauca* (fakó muhar)
5. *Amaranthus retroflexus* (szőrös disznóparéj)
6. *Cirsium arvense* (mezei aszat)
7. *Bilderdykia convolvulus* (ugari szulákpohánka)
8. *Ambrosia elatior* (parlagfű)
9. *Stachys annua* (tarló tisztessfű)
10. *Rubus caesius* (hamvas szeder)
11. *Agropyron repens* (tarackbúza)
12. *Hibiscus trionum* (varjúmák)
13. *Centaurea cyanus* (kék búzavirág)
14. *Setaria viridis* (zöld muhar)
15. *Equisetum arvense* (mezei zsurló)
16. *Amaranthus chlorostachys* (karcsú disznóparéj: címlap)
17. *Polygonum lapathifolium* (lapulevelű keserűfű)
18. *Sinapis arvensis* (vadrepce)

Emellett külön kiemeljük a **védett** és az invázió fajokat is.

A terület felvételezésekor, nem a klasszikus Braun-Blanquet iskola szerinti módszereket követtük, hanem Kohler (1975) és Kohler-Janauer-féle (1995) folyóvizekre kidolgozott módszerét. Ez alapján a Morgó-patak és a mellékágait

szakaszokra osztottuk, a határokat ott húztuk meg, ahol a növényzetben látványos változás történik, a lineáris vegetációs egységeket nehéz a klasszikus teresztris gyakorlatban alkalmazott kvadrát módszerrel jellemezni. A Kohler (1975) és Kohler-Janauer-féle (1995) módszerben minden előforduló faj, ami a lineárisan húzódó vegetációs foltban megtalálható, feljegyzésre kerül. Ők a módszert azzal színesítik, hogy az egyes fajokra még gyakorisági értékeket is mellékelne, de ez most számunkra a megbízás jellegéből adódóan nem volt fontos.

A terület értékelésekor Simon (1988, 1992, 2000) és Borhidi (1993, 1995) relatív növényökológiai mutatói közül a természetvédelmi szempontból fontos és a terület természetvédelmi szempontból fontos mutatókra, illetve az elgyomosodására utaló értékeket érdemes alkalmazni (szociális magatartási típusok, természetvédelmi értékkategóriák, relatív nitrogénigény, cönológiai csoportok).

Ezek a következők:

SBT (a fajok szociális magatartási típusai)

VAL (a fajok szociális magatartási típusainak értékei számszerűsítve)

C: Természetes kompetítorok	+5
Stressz-tűrők:	
S: specialisták	+6
G: generalisták	+4
Ruderálisok:	
NP: természetes pionírok	+3
DT: természetes zavarástűrők	+2
W: honos gyomfajok	+1
I: meghonosodott, kivadult haszonnövények	-1
A: adventív gyomok	-1
RC: ruderális kompetítorok	-2
AC: agresszív kompetítorok	-3

NB (a fajok relatív nitrogénigénye):

- 1: steril, szélsőségesen tápanyagszegény termőhelyek növényei
- 2: erősen tápanyagszegény termőhelyek növényei
- 3: mérsékelten oligotróf termőhelyek növényei
- 4: szubmezotróf termőhelyek növényei

- 5: mezotróf termőhelyek növényei
- 6: mérsékelt tápanyagban gazdag termőhelyek növényei
- 7: tápanyagban gazdag termőhelyek növényei
- 8: trágyázott talajok N-jelző növényei
- 9: túltrágyázott, hipertróf termőhelyek, romtalajok növényei

TVK (természetvédelmi értékkategóriák)

- V: védett fajok
- E: társulásalkotó fajok
- K: kísérő fajok
- TZ: zavarástűrők
- TP: pionír fajok
- GY: gyomfajok
- G: gazdasági növények

A fajnevek Simon (2000) nómenklatúráját követik.

Eredmények

I. Morgó patak

A fő patakmedret és közvetlen közeli parti sávját 5 egységre bontottuk fel. Az előforduló fajokat ezekben az egységekben soroljuk be. A teljes hosszban a "Morgó" nevet használtuk.

I/1. A Morgó-patak, Kismaros belterülete (kisvasút végállomás és környéke)

A patak Dunához közeli része a 2003-as évben úgy tűnt, mintha teljesen ki lenne száradva. E mögött az a tény áll, hogy az előző évi árvíz olyan nagy mértékben rakott le ide hordalékot, amivel az ez évi vízmennyiség nem tudott megbirkózni. Így hordalék magasabb térszínként megmaradt a patakmederben. A mederben sok gyom jellegű faj is előfordul. A veszélyes gyomok közül kiemelendő lapulevelű keserűfű (*Persicaria (Polygonum) lapathifolium*), amely tömegesen jelet meg. Ez a növény a mezőgazdasági gyakorlatban egy veszélyes faj, ugyanakkor az ártéri területeken, mint gyom az őszi aspektusban lehet tömeges mindenütt. A patakszakasz felső régiójában, a két közeli hídnál rendszeresen hajtanak át állatokat, a gyomsávban az állatok ürüléke miatt a nitrogén mennyisége óriási, amit a nagy

tömegben megjelenő nitrogénkedvelő növények is mutatnak (*Chenopodium album*, *Urtica dioica*, *Urtica repens* stb).

A kisvasútállomástól a mederben a tovább haladva betonozott és a szabad szakaszok váltják egymást. Ahol erdő folt volt, de nemrég vágták ki, ott a ártéri japánkeserűfű (*Fallopia japonica*) összefüggő foltjai jelennek meg. A szakasz egyes pontjain az invázív fajok közül is megjelennek: *Impatiens parviflora*, *Bidens frondosa*, *Solidago canadensis*. Az bíbor nebáncsvirágnak (*Impatiens glandulifera*) csak egy tövét találtuk, de a már a faj felbukkanási is nagy veszélyt jelent, mert gyorsan képes elszaporodni, a Szigetközben pl. már óriási gondot okoz.

A szakaszrésznek olyan területszakaszai is vannak, ahol az adventív növények mennyisége kicsi, szép foltjai jelennek meg a patakmenti magaskórósoknak, és ha kicsi foltokban is az égerliget maradványainak. Ilyen helyen került elő az erdei patakokra jellemző, de az Északi-középhegységben szórványosan előforduló lecsüngő sás (*Carex pendula*) egyetlen töve, illetve a védett fodros gólyaorr (*Geranium phaeum*) néhány példány erejéig.

A patakban hínár vegetáció összefüggően nem alakul ki, a békalencsés (*Lemna minor*) lebegő hínár jeleneik csak meg kisebb foltokban.

Bár a többi szakaszhoz képest itt magasabb a fajszám, de a fajok nagy része az antropogén hatást jelölő gyomnövény, illetve a patakmeder kiszáradása miatt megjelenő pionír faj (pl. az iszapos helyeket kedvelő barna palka - *Cyperus fuscus*).

I/1. Morgó-patak, Kismaros belterülete (kisvasút végállomás és környéke) közötti terület fajlistája:

<i>Acer campestre</i>	<i>Atriplex patula</i>
<i>Acer negundo</i>	<i>Ballota nigra</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Barbarea vulgaris</i>
<i>Acer saccharinum</i>	<i>Berula erecta</i>
<i>Achillea collina</i>	<u><i>Bidens frondosa</i></u>
<i>Agrostis stolonifera</i>	<i>Bidens tripartita</i>
<i>Alnus glutinosa</i>	<i>Bromus sterilis</i>
<i>Alopecurus aequalis</i>	<i>Bryonia alba</i>
<i>Amaranthus chorostachys</i>	<i>Calystegia sepium</i>
<i>Ambrosia elatior</i>	<i>Capsella bursa-pastoris</i>
<i>Anchusa officinalis</i>	<i>Carex hirta</i>
<i>Angelica sylvestris</i>	<i>Carex pendula</i> (1 tő a településen belül)
<i>Antriscus sylvestris</i>	<i>Centaurea pannonica</i>
<i>Arctium lappa</i>	<i>Cephalaria pilosus</i>
<i>Armoracia lapathifolia</i>	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>
<i>Arrhenatherum elatius</i>	<i>Chelidonium majus</i>
<i>Artemisia absinthium</i>	<i>Chenopodium album</i>
<i>Artemisia vulgaris</i>	<i>Chenopodium hybridum</i>
<u><i>Aster lanceolatus</i></u>	<i>Chenopodium polyspermum</i>

Chenopodium rubrum
 Clematis vitalba
 Convulvulus arvensis
 Cornus sanguinea
 Coronilla varia
 Corydalis cava
 Crataegus monogyna
 Cyperus fuscus
 Dactylis glomerata
 Datura stramonium
 Digitaria sanguinalis
Echinochloa crus-galli
Elymus (Agropyron) repens
 Epilobium hirsutum
Equisetum arvense
 Euonymus europaeus
 Eupatorium cannabinum
 Euphorbia cyparissias
Fallopia (Bilderdykia) convulvulus
Fallopia (Reynoutria) japonica
 Festuca gigantea
 Fraxinus excelsior
 Galeopsis speciosa
 Galinsoga parviflora
 Galinsoga quadriradiata
 Galium aparine
Geranium phaeum
 Glechoma hederacea
 Glyceria notata
 Hedera helix
Heliathus decapetalus
 Heracleum spondylium
 Holosteum umbellatum
 Hordeum vulgare
 Humulus lupulus
 Hypericum perforatum
Impatiens glandulifera 1 tő
Impatiens parviflora
 Juglans regia
 Koelreuteria paniculata
 Lactuca serriola
 Lamium maculatum
 Lamium purpureum
 Lapsana communis
 Leersia orysoides
 Lemna minor
 Linaris vulgaris
 Lotus corniculatus
 Lycopus europaeus
 Lythrum salicaria
 Mahonia aquifolia
 Malus sylvestris
 Medicago sativa
 Melandrium album
 Mentha aquatica
 Metha longifolia
 Myosotis sparsiflora
 Oegopodium podagraria
 Pastinaca sativa
 Picris hieraciodes
 Poa angustifolia
 Poa annua
 Poa compressa
 Poa trivialis
 Polygonatum multiflorum
 Polygonum aviculare
Polygonum lapathifolium
 Polygonum mite
 Potentilla argentea
 Ranunculus repens
 Reseda lutea
 Rhamnus catharticus
 Robinia pseudacacia
 Rorippa amphibia
 Rorippa sylvestris
 Rosa canina
 Rubus caesius
 Salix alba
 Salix fragilis
 Saponaria officinalis
 Sclophularia nodosa
 Sclophularia umbrosa
 Setaria pumila
 Solanum nigrum
Solidago canadensis
 Sonchus oleraceus
 Sparganium erectum
 Symphytum officinale
 Tanacetum vulgare
 Taraxacum officinale
 Trifolium pratense
 Tripleurospermum inodorum (Matricaria inodora)
 Typha latifolia
 Ulmus laevis
 Urtica dioica
 Urtica urens
 Valerianella locusta
 Verbascum phlomoides
 Veronica anagallis-aquatica

I/2. A település határa felé lévő rész (ahol hosszabb szakaszon nincsenek házak, és belép a zárt égeres) és a “Morgó” megállóí patak rész

A szakasz arculata kettős, a természetes vegetáció és az antropogén következtében a település környezetében megjelenő és átalakuló növényzet küzd egymással.

A természetes vegetáció elsősorban az összefüggő podagrafüves égeres szakaszán mutatkozik. Ez a vegetáció folt a “nagy kanyar” előtt jelenik meg. Az égeresben a fajok szociális magatartási típusaik és a természetvédelmi kategóriák alapján a természetes vegetáció foltokra jellemző növények uralkodnak. Védett fajt, több kisebb foltban a fodros gólyaorrt (*Geranium phaeum*) és a piros mécsvirágot (*Silene dioica*) találtuk. Nagyon érdekes, hogy a struccpáfrányt (*Matteuccia struthiopteris*) is előfordul itt. Bár az országban több helyütt is őshonos ez a védett faj, de itt, mint kultúrszökevény jelent meg, a nyaralók kertjéből terjedt ki a patakmenti területekre.

Az antropogén hatás nyomaként néhány adventív faj is megtelepült, mint pl. a alkörmös (*Phytolacca americana*). Florisztikai érdekesség, hogy egy jelenleg terjedőben lévő adventív gyom, a borzas gombvirág (*Galinsoga quadriradiata*) is előkerült már a zárt égeressel övezett patakparton. Ez a faj nagy valószínűséggel új a Börzsöny flórájára.

I/2. A település határa felé lévő rész (ahol hosszabb szakaszon nincsenek házak, és belép a zárt égeres) és a “Morgó” megállóí patak rész fajlistája

Ajuga reptans	Galium aparine
Alnus glutinosa	Geranium phaeum
Anemone ranunculoides	Geranium robertianum
Anthyrium filix-femina	<u>Heliathus decapetalus</u>
Asarum europaeum	Lathraea squamaria
Brachypodium sylvaticum	Lycopus exaltatus
Campanula trachelium	Lysimachia vulgaris
Carex pendula	Matteuccia struthiopteris
Carex remota	Milium effusum
Carpinus betulus	Myosotis sparsiflora
Cephalaria pilosus	Myosoton aquaticum
Cerastium fontana	Oegopodium podagraria
Chenopodium polyspermum	Polygonum lapathifolium
Equisetum arvense	Petasites hybridus
<u>Fallopia (Reynoutria) japonica</u>	<u>Phytolacca americana</u>
Festuca gigantea	Pulmonaria officinalis
Ficaria verna	Ranunculus lanuginosus
Galeobdolon luteum	Salix alba
Galinsoga quadriradiata	Salix fragilis

Scirpus sylvestris
Sclophularia umbrosa
Silene dioica (Melandrium sylvestre)

Veronica hederifolia

I/3. Börzsönyliget (nyaralók utcája), Hártókút

A szakasz magán viseli az erős antropogén hatás nyomait. A fajok száma az előző szakaszhoz képest egyrészt csökken, másrészt az előforduló növények a nitrogén nagy mennyiségére utalnak, illetve számos faj a különböző társulások indifferens, inkább a gyomtársulások jellemző tagja. A potenciális vegetáció ezen a szakaszon is az égeres ligeterdő lehetett, ami az antropogén hatás következtében egyre inkább fűzligetté, sőt ennek a felszakadozott foltjaivá töredezett fel.

Az aljnövényzet sok a nagy nitrogén mennyiségére *Urtica dioica*; *Galium aparine* és a *Tussilago farfara*. Az invázív fajok közül a *Fallopia (Reynoutria) japonica* alkot foltokat.

I/3. Börzsönyliget (nyaralók utcája), Hártókút fajai:

Ajuga reptans
Alnus glutinosa
Brachypodium sylvaticum
Chenopodium album
Chenopodium polyspermum
Equisetum arvense
Fallopia (Reynoutria) japonica
Festuca gigantea
Ficaria verna
Galium aparine
Geranium robertianum
Lycopus exaltatus
Lysimachia vulgaris
Melandrium album
Myosotis sparsiflora

Myosoton aquiticon
Oegopodium podagraria
Polygonum lapathifolium
Pulmonaria officinalis
Rhus hirta
Salix alba
Salix fragilis
Sclophularia umbrosa
Solanum nigrum
Stachys sylvestris
Tussilago farfara
Urtica dioica
Veronica hederifolia

I/4: Szokolya belterülete és a település utáni rész

A szakasz első felét házak veszik körül, itt a veszélyes fafajok közül a zöld juha (*Acer negundo*) is megjelent. Ebben a patakszakaszban is az eredeti égerliget helyett szintén fűzliget, illetve fűzliget foltok helyettesítik, viszont a törékeny és fehér fűz (*Salix fragilis*, *S. alba*) alkotta sáv nagyon keskeny, csak a telkek, és a patak közötti keskeny szakaszokra korlátozódik. Az egyik tipikus nitrogént jelző faj, a csalán (*Urtica dioica*) több helyütt tömegesen lép fel. A kulkúrszőkevény struccpáfrány (*Matteuccia struthiopteris*) szintén előfordul 1-1 tővel vagy kisebb csoportban.

A patakban hínár vegetációt csak a békalencsés (*Lemna minor*) lebegő hínár kisebb foltjai jelentik.

A házakat elhagyva a patak, illetve a patak ment vegetáció szűk sávra korlátozódik, ami a mélyen bevágódott medret jelenti. A patakot követő fás vegetációra nagyon kevert, az éger és fűzek mellett a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) is előfordul. Az aljnövényzetben is sok gyom található, de emellett az égeres eredeti faji is előfordulnak, mint pl. a lecsüngő sás (*Carex pendula*) vagy a ritkás sás (*Carex remota*).

I/4. Szokolya belterülete és a település utáni rész fajlistája

Acer negundo	Melandrium album
Atropa bella-donna	Myosoton aquaticum
Caltha palustris	Polygonum lapathifolium
Calystegium sepium	Pulmonaria officinalis
Carex pendula	Ranunculus lanuginosus
Carex remota	Robinia pseudacacia
Clematis vitalba	Salix alba
Echinochloa crus-galli	Salix fragilis
Epilobium hirsutum	Salix triandra
Eupatorium cannabinum	Sclophullaria umbrosa
Galeopsis speciosa	Urtica dioica
Humulus lupulus	Veronica anagallis-aquatica
<u>Impatiens parviflora</u>	Veronica beccabunga
Lemna minor	
Matteuccia struthiopteris	

I/5. Szokolyától 700-800 m-re - Királyrétiig:

A patakban hínár vegetáció foltot nem találtunk.

A patak medre a - főleg a szakasz elején mélyen bevágódott - amit szintén keskeny parti vegetációs sáv követ. Az aljnövényzetben a gyomok mennyisége csekély. Az égeres fajok mellett (*Carex pendula*, *Carex remota*) az erdei fajok mennyisége (*Milium effusum*, *Melica nutans*) jelentős. Sajnos a patak mellett egy hosszabb távon a egy fafeldolgozó üzem található, ami erősen szennyezi a területet (pl. munkagépekből kiszivárgó olaj). Hasonló dolog tapasztalható a Deszkametsző völgy csatlakozásánál lévő erdőgazdasági épülteknél, ahol néhol az udvaron lévő hulladék be van "dózerolva" a mederbe. Az épülteke után viszont ismét, bár gyér aljnövényzetű, de szép állományt mutató égeres következik az első Királyréti házak megjelenéséig. Királyrétnél a kisvasút végállomása mellett ismét betonozott a meder egy szakaszon. Ebben a listában csak a jelentősebb fajokat emeltük ki.

I/5. Szokolyától 700-800 m-re:

Alopecurus pratensis	Melica nutans
Brachypodium sylvaticum	Milium effusum
Carex muricata	Scirpus sylvaticus
Corydalis cava	Trifolium medium
Circaea lutetiana	Tussilago farfara
Deschampsia caespitosa	Vicia pisiformis
Linaria vulgaris	
Melandrium noctiflorum	

II. Nacsagromi patak

A terület fás vegetációjára jellemző, hogy az akácok foltoktól és gyomos a cserjeszintben nagy mennyiségben a fekete bodzát (*Sambucus nigra*) a gyepszintben pedig a nagy csalánt (*Urtica dioica*) tartalmazó foltoktól az égeres foltokig változik. A feljegyzett fajok között sok a cserje (*Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*).

A Börzsönyligeti részen, a Morgó-patakba való csatlakozásánál hasonló jellegű antropogén hatást jelző növényzet található, mint a magán a Börzsönyligeti szakaszon.

A területen a mederben fölfelé haladva fokozatosan szurdokerdő jellegű területbe megy át, ahol a sziklafalakon megjelennek a különböző páfrányok (pl. hólyagpáfrány - *Cystopteris fragilis*) is. Ezen a szakaszon minimális az aljnövényzet.

II. Nacsagromi patak fajai

Acer campestre	Galeobdolon luteum
Ajuga reptans	Geum urbanum
Alliaria petiolata	<i>Impatiens parviflora</i>
Alnus glutinosa	Lamium maculatum
Anemone ranunculoides	Lycopus exaltatus
Antriscus sylvestris	Lysimachia vulgaris
Arctium lappa	Milium effusum
Brachypodium sylvaticum	Myosotis sparsiflora
Carpinus betulus	Myosoton aquaticum
Chelidonium majus	Oegopodium podagraria
Cornus sanguinea	Plantago major
Corydalis cava	Poa nemoralis
Corylus avellana	Pulmonaria officinalis
Crataegus monogyna	Pulmonaria officinalis
Cystopteris fragilis	Quercus robur
Dactylis polygama	Ranunculus lanuginosus
Dryopteris filix-mas	Ranunculus repens
Festuca gigantea	Robinia pseudacacia
Ficaria verna	Salix alba

Salix fragilis
Sambucus nigra
Sclophularia nodosa
Sclophularia umbrosa
Stachy sylvatica
Stellaria holostea
Stellaria media

Symphytum officinale
Symphytum tuberosum
Taraxacum officinale
Tussilago farfara
Urtica dioica
Veronica hederifolia

III. Deszkametsző-völgy

A patak alsó részén égeres jellemző, ezt később gyertyános, majd bükkös terület váltja fel. Az aljnövényzet minden erdőtípusban gyér.

Gyomfajok inkább a völgy alsó részén fordulnak inkább elő, ami valószínűleg összefügg azzal, hogy a Morgó-patakhoz való csatlakozásnál néhány épület udvara közvetlenül patakkel érintkezik, a rajta található összes szemét így közvetlenül a vízbe is juthat.

III. Deszkametsző-völgy fajai

Acer campestre
Athyrium filix-femina
Brachypodium sylvaticum
Caltha palustris
Campanula trachelium
Carpinus betulus
Carex remota
Carex sylvatica
Chelidonium majus
Circaea lutetiana
Crataegus monogyna
Dryopteris filix-mas
Epilobium lanceolatum
Euonymus europaeus
Galium (Asperula) odoratum
Geum urbanum
Glechoma hederacea
Glechoma hirsuta

Hedera helix
Lamium maculatum
Lapsana communis
Lathyrus vernus
Mycelis muralis
Oegopodium podagraria
Oxalis acetosella
Polygonatum multiflorum
Pulmonaria mollis
Ranunculus lanuginosus
Rubus caesius
Sambucus nigra
Sclophularia nodosa
Solanum dulchamara
Stachys sylvatica
Tilia cordata

IV. Szén-patak

A patakot követő vegetáció rendkívül mozaikos, az erdőre jellemző az égeres, fűzes és gyertyános foltok megjelenése. A gyepszint fajgazdag, a növények között számos erdei is előfordul. Az erdőrészek között kisebb nagyobb foltban sásosok is megjelennek, melyeket a lecsüngő sás (*Carex pendula*), a ritkás sás (*Carex remota*) és az erdei sás (*Carex sylvatica*) alkotja.

Invázió fajok közül sokvirágú napraforgó (*Helianthus decapetalus*) található meg.

IV. Szén-patak fajai

Acer campestre	<u>Helianthus decapetalus</u>
Alnus glutinosa	Humulus lupulus
Anemone ranunculoides	Juncus effusus
Anthyrium filix-femina	Lapsana communis
Arctium lappa	Lathraea squamaria
Asarum europaeum	Meohringia trinerva
Atropa bella-donna	Milium effusum
Campanula persicifolia	Mycelis muralis
Cardamine impatiens	Myosotis palustris
Carex pendula	Myosoton aquaticum
Carex remota	Oegopodium podagraria
Carex sylvatica	Poa nemoralis
Carpinus betulus	Polygonum mite
Cerasus avium	Pulmonaria officinalis
Clematis vitalba	Ranunculus lanuginosus
Corylus avellana	Rubus caesius
Corydalis cava	Salix fragilis
Crataegus monogyna	Sambucus nigra
Dryopteris filix-mas	Sclophularia nodosa
Epilobium hirsutum	Sisymbrium altissimum
Equisetum arvense	Solanum dulchamara
Eupatorium cannabinum	Solanum nigrum
Ficaria verna	Stachys sylvatica
Fraxinus excelsior	Symphytum officinale
Galeobdolon luteum	Tilia plathyphyllos
Galeopsis speciosa	Taraxacum officinale
Galium schultesii	Urtica dioica
Geranium robertianum	
Glechoma hederacea	
Glyceria notata	

V. Királyréti-patak

V/1. Királyréti-patak (parkoló)

Dominál a gyertyán, helyenként égerfolt is megjelenik. Az aljnövényzet néhol gazdag, melyben kisebb arányban gyomfajok is előfordulnak. A nagy csalán (*Urtica dioica*) és a fekete bodza (*Sambucus nigra*) mennyisége helyenként tömeges. Az invázív fajok közül a kisvirágú nebáncsvirág (*Impatiens parviflora*) található meg.

V/1. Királyréti-patak (parkoló) fajai

Acer campestre	Lamium maculatum
Ajuga reptans	Lathraea squamaria
Alliaria petiolata	Lysimachia vulgaris
Anemone ranunculoides	Milium effusum
Anthyrium filix-femina	Oegopodium podagraria
Carex remota	Polygonatum multiflorum
Carpinus betulus	Ranunculus lanuginosus
Cornus sanguinea	Sambucus nigra
Dentaria bulbosa	Solanum dulchamara
Deschampsia flexuosa	Stachys sylvestris
Ficaria verna	Tilia cordata
Galeobdolon luteum	Urtica dioica
Geum urbanum	
<u>Impatiens parviflora</u>	

V/2. Királyréti-patak kisága

A meder a vizsgált időszakban teljesen ki volt száradva. A patak jelenlétét szinte csak az éger sáv jelöli ki. A gyepfajok között gyom és az erdei fajok együtt fordulnak elő.

V/2. Királyréti-patak kiságának fajai

Ballota nigra	Pulmonaria officinalis
Carpinus betulus	Rubus caesius
Chelidonium majus	Sambucus nigra
Chenopodium polyspermum	Sclophullaria nodosa
Chenopodium rubrum	Solanum nigrum
Circaea lutetiana	Stachys sylvatica
Crataegus monogyna	Stellaria media
Galeopsis speciosa	Tilia cordata
Gallium aparine	Urtica dioica
Geum urbanum	
Myosoton aquaticum	

Összefoglalás és javaslatok

A vizsgált patakszokoszban összefüggő hínárvegetáció foltokat nem találtunk. A lebegő hínárok közül csak a *Lemna minor* fordul elő, helyenként kis foltokban.

A Morgó-patak főágában két fő élőhelytípus található, a füzes, melyet főleg a fehér fűz (*Salix alba*) alkot, és az égeres, ahol a domináns fafaj az enyves éger (*Alnus glutinosa*). A füzesek inkább az ember által különböző mértékben bolygatott részekben (például települések belterülete), míg az égeresek a természetközelibb területeken helyezkednek el. Az aljnövényzetben is erősen érezhető a különbség, mert míg a füzesek alatt a magaskórósok tipikus képviselői – mint például a borzas fűzike (*Epilobium hirsutum*) és a subás farkasfog (*Bidens tripartitus*) – élnek, addig az égeresek zártabb lombkoronaszintje alatt az erdei élőhelyekre specializáltabb, érzékenyebb fajok kerülnek előtérbe, melyek közül érdemes megemlíteni a közönséges erdeikákát (*Scirpus sylvaticus*) és a lecsüngő sást (*Carex pendula*). A védett fajok (például a fodros gólyaorr – *Geranium phaeum*, piros mécsvirág – *Silene dioica*) is az utóbbi típusban jelennek meg.

Sajnos a településeken – kiemelten Kismaroson és a Királyrétnél – a meder hosszú szakaszokon ki van betonozva, ezért a patakparti fás típusok még nem vagy csak igen kezdetlegesen alakulhattak ki. Ezekben az élőhelyeken igen magas arányban jelennek meg a különböző adventív, az országban erősen terjedő, veszélyes gyomok. Az ártéri keserűfű (*Fallopia japonica*) és a sokvirágú napraforgó (*Heliathus decapethalus*) nagy, összefüggő területeket foglalt már el az őshonos növényektől, és megjelent – bár még alacsony tőszámmal – a bíbor nebáncsvirág (*Impatiens grandulifera*). Az ellenük való védekezés igen fontos. A egyik legjobb mód a patak partjának (vissza)fásítása, mely során az árnyékolást kevésbé tűrő gyomfajok fokozatosan eltűnnének, és visszavennék “jogos tulajdonukat” az oda illő őshonos ártéri és erdei növények.

Emellett fontosnak látjuk a különböző szennyező források lecsökkentését, illetve felszámolását és egy legalább egy minimális pufferezóna kialakítását a patron, akár úgy is hogy a szélsőséges eseteknél (pl. a ház udvara átmenet nélkül a patakkal csatlakozik), hogy közös megegyezés alapján kerítést húzatni a telkek határánál.

Irodalom

- BORHIDI, A. (1993): A magyar flóra szociális magatartásformái. - A KTM Term. Hiv. és a JPTE Kiadványa. Pécs, pp.93.
- BORHIDI, A. (1995): Social behaviour types, the naturalness and relative ecological indicator values of the higher plants in the Hungarian flora. - Acta Bot. Sci. Hung. 39:97-181.
- SIMON, T. (1988): A hazai edényes flóra természetvédelmi értékének becslése. - Abstr. Bot. 12:1-23.
- SIMON, T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. - Tankönyvkiadó, Budapest, pp. 892.
- SIMON, T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.
- KOHLER, A. (1975): Submerse Makrophyten und ihre Gesellschaften als Indikatoren der Gewässerbelastung. – Beitr. Naturk. Forsch. Südw.-Deutschl. 34, 149-159.
- KOHLER, A., JANAUER, A. (1995) Zur Methodik der Untersuchungen von aquatischen Makrophyten in Fließgewässern. – In: Steinberg, Ch., Berndtadt, H., Klapper R, H. (HRSG.): Handbuch angewandte Limnologie. Ecomed-Verlag.